

Sygn. akt III Ca 607/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 października 2013r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie
następującym:

Przewodniczący - Sędzia: SO Katarzyna Kwilosz – Babiś (sprawozdawca)

Sędzia SO Zofia Klisiewicz

Sędzia SR del. Katarzyna Romańczyk

Protokolant: prot. sąd. Ewelina Konieczny

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2013r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. J.

przeciwko małoletnim (...) i J. J. (1) reprezentowanym przez matkę M. J.

o obniżenie alimentów

oraz z powództwa wzajemnego małoletnich (...)i J. J. (1) reprezentowanych przez matkę M. J.

przeciwko A. J.

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji małoletnich (...) i J. J. (1) reprezentowanych przez matkę M. J.

od wyroku Sądu Rejonowego w Nowym Targu

z dnia 22 maja 2013r., sygn. akt III RC 392/12

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w pkt I i II w ten sposób, że powództwo główne oddala w całości,**
- 2. w pozostałej części apelację oddala,**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu) na rzecz adw. S. S. kwotę 147,60 zł (sto czterdzieści siedem złotych 60/100) brutto tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną A. J. z urzędu w postępowaniu apelacyjnym,**
- 4. koszty postępowania apelacyjnego wzajemnie znosi.**

Sygn. akt III Ca 607/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22.05.2013 r. Sąd Rejonowy w Nowym Targu zasądził od pozwanego A. J. alimenty na rzecz małoletnich dzieci (...) w kwotach po 500 zł miesięcznie a na rzecz J. J. (1) w kwotach po 400 zł miesięcznie, łącznie 900 zł miesięcznie poczynając od dnia 9.08.2012 r. wszystkie raty płatne z góry do rak matki małoletnich, do dnia 10-tego każdego następującego po sobie miesiąca z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi w płatności którejkolwiek z rat, w miejsce alimentów ustalonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 12.04.2012 r., sygn. akt I C 306/11 (pkt I sentencji), w pozostałym zakresie powództwo A. J. o obniżenie alimentów oddalił (pkt II sentencji), oddalił powództwo wzajemne o podwyższenie alimentów w całości (pkt. III sentencji), wyrokowi w pkt I. nadał rygor natychmiastowej wykonalności (pkt IV sentencji) i koszty postępowania wzajemnie zniósł (pkt V. sentencji).

Sąd Rejonowy ustalił m.in., że wyrokiem Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 12.04.2011r. sygn. akt I C 306/11, zostało rozwiązane przez rozwód małżeństwo A. J. z M. J. – bez orzekania o winie. Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi stron - (...)urodzoną (...)i J. J. (1)urodzonym (...)Sąd powierzył M. J. ustalając miejsce pobytu dzieci przy matce, z jednoczesnym ograniczeniem władzy rodzicielskiej ojcu do prawa interesowania się nimi, decydowania w sprawach dotyczących ich stanu zdrowia, leczenia, kształcenia i wyboru zawodu. Oprócz tego obowiązkiem utrzymania małoletnich dzieci Sąd obciążył obydwój rodziców i zasądził od A. J. na rzecz córki W. alimenty w kwotach po 700 zł. miesięcznie a na rzecz syna J. w kwotach po 500 zł. miesięcznie. Orzeczenie uprawomocniło się 7.06.2011r. Dalej Sąd ustalił, że M. J. wynajmuje mieszkanie położone na K. w Z.. Mieszka sama z dziećmi. Małoletni W. ma 9 lat, w maju br. przystąpiła do Komunii Świętej. Uczęszcza do II klasy szkoły podstawowej. Oprócz tego jest uczennicą szkoły muzycznej. Rok temu matka kupiła jej używane pianino za 1500 zł. Małoletnia korzysta ze stołówki szkolnej co kosztuje 100 zł. miesięcznie. Małoletni J. ma 6 lat, uczęszcza do przedszkola, które kosztuje miesięcznie 370 zł (opłata miesięczna 165 zł, wyżywienie 120 zł i dodatkowe zajęcia typu język angielski i rytmika 38 zł). Matka małoletnich jest zatrudniona w (...) Spółce Mieszkaniowej w B. i pracuje na recepcji w Ośrodku (...) w Z., zarabia 1100 do 1300 zł. miesięcznie – netto. Pozwana pracuje w systemie zmianowym, co drugi dzień po 12 godzin. Za wynajem mieszkania płaci czynsz wynoszący 1000 zł miesięcznie, oprócz tego pokrywa koszty związane z energią elektryczną, wodą oraz kanalizacją. Pozwana otrzymuje zasiłek rodzinny na starsze dziecko w kwocie 98 zł a na młodsze 64 zł. Pozwana korzysta z pomocy swoich rodziców, którzy zajmują się wnukami w czasie gdy pozwana jest w pracy. U nich czasami się stołują, w zamian za to pozwana się rewanżuje kupując produkty na obiad. Powód A. J. związał się z wdową, która ma dwoje małoletnich dzieci i mieszka z nimi u niego. Dzieci konkubiny powoda otrzymują rentę po ojcu, oprócz tego korzystają z pomocy społecznej w kwocie 500 zł. miesięcznie. Powód z zawodu jest elektrykiem, legitymuje się średnim wykształceniem technicznym, do czerwca 2012r. prowadził własną działalność gospodarczą - Firmę (...) w Z. świadcząca usługi elektryczne. W 2010 i 2011r. firma powoda prosperowała dość dobrze, współpracowała z inną firmą budowlaną w K. i świadczyła usługi jako podwykonawca na terenie Śląska wystawiając rachunki za sprzedaż usług. Dochody powoda były zróżnicowane ale w miesiącach najwyższej prosperity osiągał dochody ok. 6000 zł. Przez 2 lata powód korzystał z preferencyjnym stawek z ubezpieczenia społecznego i płacił z tego tytułu po 360 zł. miesięcznie. Następnie koszty ubezpieczenia obowiązkowego wzrosły mu do kwoty 1200 zł. miesięcznie. Powód od 21.06.2012r. jest zarejestrowany jako bezrobotny, bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych. Powód utrzymuje się z dorywczych prac, wykonuje instalacje elektryczne na terenie Z.. Powód z konkubinią i jej dziećmi mieszka w domu należącym do jego rodziców. Z rodzicami nawzajem sobie pomagają. Powód kupił węgiel na miniony sezon grzewczy za co zapłacił 1600 zł. Przeciwno powodowi toczy się postępowanie egzekucyjne o alimenty. Powód nigdy nie płacił dobrowolnie alimentów ustalonych przez Sąd w pełnej wysokości, uiszczal je od 800- 900 zł. miesięcznie a ostatnio nawet 500- 600 zł. Alimenty wypłaca fundusz alimentacyjny a powód jest zadłużony z tego tytułu na kwotę 18.000 zł.

Sąd Rejonowy zacytował art. 138 k.r.o. i wskazał, iż powód domagał się obniżenia ciążących na nim alimentów argumentując, że uległy zmniejszeniu jego możliwości zarobkowe jakimi dysponował w momencie, gdy zapadł wyrok o rozwód. Powód wykazał stosownymi rozliczeniami rocznymi PIT- 36, że w 2011 r. w związku ze świadczeniem usług jako podwykonawca innej firmy budowlanej osiągnął dochody na poziomie 23.000 zł. Następnie w 2012r. dochody powoda uległy radykalnemu zmniejszeniu, o czym świadczy rozliczenie roczne PIT- 36 za 2012r. k. 84, gdzie powód przed Urzędem Skarbowym wykazał stratę za w/w rok. W ocenie Sądu rejonowego powód nie jest w

stanie sprostać obowiązkowi alimentacyjnemu na poziomie ustalonym w wyroku rozwodowym. Niekorzystne skutki finansowe kryzysu odczuwają zwłaszcza przedsiębiorcy. Gdyby powód otrzymywał nadal zlecenia jako podwykonawca to nie likwidowałby działalności gospodarczej, bo jako przedsiębiorca jest zobowiązany do wystawiania rachunków lub faktur VAT i jako zarejestrowany podmiot gospodarczy jest bardziej konkurencyjny na rynku niż osoba świadcząca usługi na czarno, nie zarejestrowana, gdyż dochodów takiej osoby żadna firma nie może zaksięgować i zaliczyć do kosztów. W związku z powyższym nie można powodowi zarzucić, aby dążył on do pomniejszenia majątku i źródeł dochodów i podjął niekorzystną decyzję o wyrejestrowaniu działalności gospodarczej tylko dlatego, żeby uniknąć płacenia alimentów (art. 136 k.r.o.) Wobec tego Sąd orzekł jak w pkt. I wyroku i obniżył alimenty na rzecz małoletnich dzieci z kwoty 1200 zł. łącznie miesięcznie do kwoty łącznie 900 zł. miesięcznie, różnicując ich wysokość ze względu na wiek i usprawiedliwione potrzeby w stosunku do każdego dziecka. W pozostałym zakresie Sąd powództwo A. J. oddalił ustalając, że dysponuje on możliwościami zarobkowymi, żeby sprostać w/w obowiązkowi alimentacyjnemu, gdyż sam przyznał, że pracuje na czarno, świadczy usługi elektryczne, w domu czeka na telefoniczne zlecenie. Powód utrzymuje dom, płaci rachunki za energię elektryczną i inne media po 230 zł. miesięcznie łącznie . Zakupił na sezon grzewczy węgiel za kwotę 1600 zł. Oprócz tego płacił dobrowolnie alimenty w obniżonej wysokości np. po 500 zł a gdyby zarabiał po 300-400 zł jak twierdzi to nie były w stanie podolać tym ciężarom. Logiczną konsekwencją obniżenia alimentów jest oddalenie powództwa wzajemnego M. J. o ich podwyższenie.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją przez małoletnich pozwanych – powodów wzajemnych reprezentowanych przez matkę M. J.. W apelacji zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 138 k.r.o. przez błędną wykładnię oraz poczynienie sprzecznych ustaleń stanu faktycznego Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez stwierdzenie, że zachodzą przesłanki obniżenia alimentów na rzecz małoletnich (...)i J. J. (1) z kwoty 1.200 zł miesięcznie do kwoty 900 zł miesięcznie i oddalenie powództwa wzajemnego o podwyższenie alimentów.

Wskazując na powyższe zarzuty apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości, oddalenie powództwa o obniżenie alimentów i uwzględnienie powództwa o podwyższenie alimentów – zgodnie z treścią żądania pozwu wzajemnego; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowego w Nowym Targu, w każdym przypadku o zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki wzajemnej okazała się częściowo zasadna i doprowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku.

Na wstępie wskazać należy, iż Sąd Rejonowy nie dopuścił się uchybień branych pod uwagę z urzędu, które mogłyby skutkować nieważnością postępowania - art. 378 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy akceptuje i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji za wyjątkiem tych, które dotyczą możliwości zarobkowych powoda i pozwanego wzajemnego. W konsekwencji Sąd II instancji nie podzielił oceny Sądu Rejonowego dotyczącej powództwa głównego.

Stosownie do treści art. 138 k.r.o. w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Skoro obowiązek alimentacyjny zależy od możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji oraz od usprawiedliwionych potrzeb osoby uprawnionej do alimentacji to do podwyższenia alimentów może dojść w przypadku zaistnienia istotnej zmiany w sytuacji osobistej i materialnej stron stosunku alimentacyjnego. Zgodnie z art. 136 k.r.o. jeżeli w ciągu ostatnich trzech lat przed sądowym dochodzeniem świadczeń alimentacyjnych osoba, która była już do tych świadczeń zobowiązana, bez ważnego powodu zrzekła się prawa majątkowego lub w inny sposób dopuściła do jego utraty albo jeżeli zrzekła się zatrudnienia lub zmieniła je na mniej zyskowne, nie uwzględnia się wynikłej stąd zmiany przy ustalaniu zakresu świadczeń alimentacyjnych. W niniejszej sprawie alimenty dla dzieci zostały określone w sprawie rozwodowej na podstawie zgodnych oświadczeń zobowiązanego do alimentacji i matki dzieci. W tym czasie powód prowadził działalność

gospodarczą, która przynosiła zysk. Przed wniesieniem powództwa o obniżenie alimentów powód zlikwidował działalność gospodarczą, zarejestrował się jako bezrobotny i oficjalnie nie posiada żadnych dochodów. Okoliczności te przytacza na uzasadnienie żądania pozwu. Zważywszy na treść zacytowanych wyżej art. 136 i 138 k.r.o. oraz obowiązującą w procesie zasadę, że ciężar wykazania faktów spoczywa na osobie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne należy stwierdzić, że warunkiem uwzględnienia powództwa głównego było udowodnienie przez powoda, że zlikwidowanie działalności gospodarczej było konieczne z uwagi na brak zleceń (brak pracy do wykonania). Innymi słowy powód winien był wykazać, że zlikwidował działalność z przyczyn obiektywnych, którym nie zawinił. Okoliczności te nie zostały wykazane. Powód poza własnymi zeznaniami nie zaoferował żadnych dowodów potwierdzających obiektywną niemożliwość (nieopłacalność) prowadzenia działalności gospodarczej lub uzyskiwania dochodów w inny sposób (np. na podstawie umowy o pracę czy zlecenia). Nawet jeśli prawdą jest, że definitywnie utracił możliwość współpracy z firmą z K., jako jej podwykonawca, to należy zauważyć, że na rynku usług działa wiele firm a budownictwo w Polsce cały czas się rozwija. Zarówno w dużych jak i małych miejscowościach powstają nowe obiekty przemysłowe, handlowe, osiedla mieszkaniowe i domy jednorodzinne. W tym stanie rzeczy niemożliwym jest aby nie było pracy dla elektryka. Twierdzenie powoda, że nie może nadal prowadzić działalności gospodarczej jest zupełnie gołosłowne. Oczywistym jest, że w dobie kryzysu prowadzenie działalności gospodarczej nie jest łatwe, ale oczywistym także jest, że powód jako ojciec dwójki dzieci musi podjąć starania i wysiłki adekwatne do jego obowiązków rodzinnych. Jeśli rzeczywiście jako elektryk nie jest w stanie zarobić na utrzymanie swoje i dzieci, to winien podjąć się również innego zatrudnienia, chociażby jako niewykwalifikowany pomocnik budowlany. Jest przecież osobą młodą i zdolną do pracy. Może też postarać się o dodatkowe kwalifikacje (kursy zawodowe itp.). Dokumenty przedłożone przez powoda do akt a dotyczące jego sytuacji materialnej są zupełnie niewiarygodne. Z dowodów tych wynika bowiem, że powód od stycznia 2012r. nie osiąga żadnych dochodów a mimo to do końca grudnia 2012r. utrzymywał się i opłacał alimenty. Fakt, że powód pracuje i osiąga dochody wynika chociażby z jego zeznań. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że powództwo o obniżenie alimentów w żadnej części nie zasługiwało na uwzględnienie i w tym zakresie zarzuty apelacji okazały się zasadne.

Jako niezasadną natomiast Sąd Okręgowy ocenił tę część apelacji, która dotyczy oddalenia powództwa wzajemnego. Od czasu ustalenia alimentów w sprawie rozwodowej minęło dwa i pół roku. W tym czasie wprawdzie wzrosły koszty utrzymania ale okoliczność ta dotyczy obu stron stosunku alimentacyjnego. Powodowie wzajemni nie wykazali aby ich potrzeby w ciągu ostatnich dwóch lat istotnie wzrosły. Nie bez znaczenia jest i to, że sytuacja materialna matki powódek uległa polepszeniu. Obecnie M. J. ma bowiem stałą pracę i znacznie wyższe dochody niż w czasie ustalania alimentów w sprawie rozwodowej.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c., w pozostałym zakresie apelację oddalił na zasadzie art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na zasadzie art. 100 k.p.c., zaś o wynagrodzeniu na rzecz pełnomocnika z urzędu w oparciu o § 2 ust.3, § 6 a ust.1 pkt 11 w zw. z §13 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1348).

(...)